

Zaak C-805/21

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

20 december 2021

Verwijzende rechter:

Spetsializiran nakazatelen sad (Bulgarije)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

20 december 2021

Beklaagden:

ZhU

RD

BESLISSING

[OMISSIS] stad: Sofia

Spetsializiran nakazatelen sad (bijzondere strafrechter, Bulgarije) – 14e kamer

[OMISSIS]

[OMISSIS] De procedure valt onder de artikelen 485 e.v. van de Nakazatelno protsesualen kodeks (Bulgaars wetboek van strafvordering; hierna: „NPK”) en artikel 267, tweede alinea, VWEU.

1. De nationale wetgeving, zoals uitgelegd door de Varhoven kasatsionen sad (hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken Bulgarije; hierna: „VKS”), staat niet toe dat een vrachtwagen die werd gebruikt voor het vervoer en de opslag van accijnsgoederen zonder accijnszegel, als bij een strafbaar feit gebruikt hulpmiddel wordt geconfisqueerd. Tegelijkertijd zijn er redenen om aan te nemen dat een dergelijke vrachtwagen volgens het Unierecht een hulpmiddel is, en in dat geval moet gerechtelijk worden onderzocht of deze moet worden geconfisqueerd.

2. Derhalve moet een prejudiciële vraag worden gesteld om uit te maken of een vrachtwagen die dient als plaats van bezit van sigaretten zonder accijnszegel, een bij een strafbaar feit gebruikt hulpmiddel is.

3. Om de hierboven uiteengezette redenen neemt de verwijzende rechter de volgende

BESLISSING:

Aan het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: „Hof”) wordt de volgende vraag VOORGELEGD met het verzoek om een prejudiciële beslissing:

4. Prejudiciële vraag

Is het verenigbaar met artikel 2, punt 3, van richtlijn 2014/42 of, subsidiair, met artikel 1, derde streepje, van kaderbesluit 2005/212 om het nationale recht aldus uit te leggen dat een motorvoertuig dat wordt gebruikt voor de opslag van grote hoeveelheden accijnsgoederen (sigaretten) zonder accijnszegel, geen bij een strafbaar feit gebruikt hulpmiddel is?

5. Unierecht

Richtlijn 2014/42/EU van het Europees Parlement en de Raad van 3 april 2014 betreffende de bevrozing en confiscatie van hulpmiddelen en opbrengsten van misdrijven in de Europese Unie [OMISSIS] (hierna: richtlijn 2014/42)

Kaderbesluit 2005/212/JBZ van de Raad van 24 februari 2005 inzake de confiscatie van opbrengsten van misdrijven, alsmede van de daarbij gebruikte hulpmiddelen en de door middel daarvan verkregen voorwerpen [OMISSIS] (hierna: „kaderbesluit 2005/212”)

Nationaal recht

6. Nakazatelen kodeks (wetboek van strafrecht), Darzhaven vestnik (staatsblad; hierna: „DV”) nr. 26/68, [OMISSIS] (hierna: „NK”)

Zakon za aktsizite i danachnite skladove (wet inzake accijnzen en belastingentrepots), DV nr. 91/05, [OMISSIS] (hierna: „ZADS”)

Uitleggingsbeslissing nr. 2 van 18 december 2013 van de VKS in de uitleggingsprocedure nr. 2/13, voltallige strafkamer van de VKS (hierna: uitleggingsbeslissing nr. 2/13).

7. Volgens artikel 234, lid 2, punt 3, juncto lid 1, NK is het bezit van accijnsgoederen zonder accijnszegel strafbaar, indien de zegel bij wet is voorgeschreven en het voorwerp van het strafbare feit in grote hoeveelheden voorhanden is. De straf bestaat uit een „vrijheidsstraf” van 2 tot 8 jaar en de ontzegging van het recht om bepaalde beroepen of werkzaamheden uit te oefenen.

Volgens artikel 2, lid 2, ZADS zijn tabaksproducten aan accijns onderworpen. Volgens artikel 11 ZADS zijn sigaretten tabaksproducten. Op grond van artikel 4, lid 7, ZADS geschiedt de betaling van de verschuldigde accijns door de aankoop

van een accijnszegel. Deze wordt aangebracht op de accijnsgoederen – artikel 20, lid 2, punt 6, en artikel 64 ZADS.

Sigaretten zijn dus accijnsgoederen, voor het bezit waarvan het aanbrengen van een accijnszegel verplicht is.

8. Volgens artikel 53, lid 1, onder a), NK worden goederen van een persoon die worden gebruikt als middel om een opzettelijk strafbaar feit te plegen, ten gunste van de staat geconfisqueerd. De bepaling luidt als volgt:

„Artikel 53, lid 1: Worden geconfisqueerd ten gunste van de staat, ongeacht de strafrechtelijke aansprakelijkheid:

a) de goederen die toebehoren aan de dader en die voor het plegen van een opzettelijk strafbaar feit waren bedoeld of zijn gebruikt; indien de goederen niet langer voorhanden zijn of vervreemd zijn, wordt de confiscatie van de tegenwaarde ervan bevolen.”

In het nationale recht en de rechtspraak wordt een motorvoertuig dat werd gebruikt om een strafbaar feit te plegen, doorgaans als hulpmiddel beschouwd.

9. Volgens de nationale rechtsleer zijn accijnsgoederen zonder accijnszegel het voorwerp van een strafbaar feit overeenkomstig artikel 234, lid 1, NK. Het strafbare feit wordt gepleegd door het uitoefenen van de feitelijke macht over deze goederen.

In de rechtspraak is de vraag gerezen of motorvoertuigen die voor het vervoer en de opslag van dergelijke goederen worden gebruikt, bij het strafbare feit gebruikte hulpmiddelen zijn – en dus moeten worden geconfisqueerd bij een schuldig bevonden persoon.

In zijn uitleggingsbeslissing nr. 2/13 heeft de VKS verklaard dat een voertuig waarin goederen zonder accijnszegel worden aangetroffen, die het voorwerp zijn van het strafbare feit zoals bedoeld in artikel 234 NK, geen hulpmiddel is. Het kan derhalve niet worden geconfisqueerd als een bij het strafbare feit gebruikt hulpmiddel in de zin van artikel 53, lid 1, onder a), NK.

De reden hiervoor is de veronderstelling dat het strafbare feit bestaat in het „bezit” van accijnsgoederen zonder accijnszegel, dat „bestaat ongeacht de plaats waar de goederen zich bevinden” en „ongeacht de plaats en de wijze van opslag, bewaring, enzovoort”.

De VKS zet uiteen dat „voor zover het bezit tot stand komt doordat invloed wordt uitgeoefend op het voorwerp van het strafbare feit, het vervoermiddel waarin de accijnsgoederen zonder accijnszegel worden aangetroffen, slechts is te beschouwen als de plaats van uitoefening van de feitelijke macht over die goederen”.

De VKS komt tot de volgende conclusie:

„Het vervoermiddel waarin accijnsgoederen zonder accijnszegel worden aangetroffen, die het voorwerp zijn van een strafbaar feit zoals bedoeld in artikel 234 NK, is niet vatbaar voor confiscatie op grond van artikel 53, lid 1, onder a), NK”.

Feiten

10. Het gespecialiseerd openbaar ministerie (hierna: „OM”) heeft tegen tien personen een aanklacht ingediend wegens het leiden van en het deelnemen aan een criminele organisatie die tot doel heeft zich te verrijken door het plegen van strafbare feiten als bedoeld in de artikelen 234 en 242 NK, namelijk het invoeren van sigaretten zonder accijnszegel van Griekenland naar Bulgarije en het vervolgens in het bezit hebben van deze sigaretten in het land. Deze handelingen werden volgens het OM begaan met vrachtwagens, waaronder vrachtwagens die door de leden van de organisatie waren gekocht. Juridisch moet dit worden gerangschikt onder artikel 321, lid 3, NK.

11. Het OM wijst er met name op dat GM aan ZhU voorstelde om zich aan te sluiten bij de criminele organisatie en dat deze laatste daarmee instemde; hij stemde ermee in om de sigaretten van Griekenland naar Bulgarije te vervoeren. Hij heeft er mee ingestemd dat een Iveco-vrachtwagen met oplegger op zijn naam werd gekocht, met het geld dat zou worden verstrekt door DB, een ander vermeend lid van de criminele organisatie. Ter uitvoering van deze afspraken werd een Iveco-vrachtwagen met oplegger aangeschaft.

Er is echter geen aanklacht ingediend tegen ZhU wegens betrokkenheid bij de criminele organisatie (de redenen hiervoor zijn van procedurele aard).

Twee van de secundaire strafbare feiten van artikel 234, lid 2, NK zijn de volgende:

12. De openbaar aanklager wijst erop dat de door ZhU gekochte Iveco-vrachtwagen in Griekenland was geladen met sigaretten zonder accijnszegels, die door de andere leden van de criminele organisatie waren aangeschaft. Verschillende personen hebben zich ingespannen om deze sigaretten op speciale plekken te verstoppen. De vrachtwagen werd uiteindelijk op 13 en 14 februari 2011 geladen en ZhU reed er, onder leiding en controle van DG, op 15 februari 2011 mee naar Bulgarije. De vrachtwagen had vervolgens pech en werd door andere leden van de organisatie gerepareerd. Na de reparatie werd de reis naar de eindbestemming voortgezet.

Op 24 februari 2011, toen ZhU de vrachtwagen stopte voor een pauze op weg naar zijn eindbestemming, werd hij gearresteerd en werden de sigaretten zonder accijnszegels in beslag genomen (in totaal 373 490 pakjes ter waarde van 2 801 175 BGN, ongeveer 1 430 000 EUR).

ZhU werd op grond van artikel 234, lid 2, NK aangeklaagd voor het in bezit hebben van deze sigaretten zonder accijnszegels in de vrachtwagen, waarbij hij door zes andere beklaagden werd geholpen. Voordat de tenlastelegging aan de rechtbank werd voorgelegd, had ZhU een overeenkomst gesloten en schuld bekend. Hij werd veroordeeld tot twee en een half jaar gevangenisstraf, die gedurende vier jaar voorwaardelijk was. Deze overeenkomst werd door de rechter goedgekeurd en heeft de rechtsgevolgen van een definitief vonnis.

De strafrechtelijke procedures tegen de andere personen die als deelnemers bij dit feit betrokken zijn, worden voortgezet.

13. De openbaar aanklager verklaart verder dat RD de eigenaar is van een vrachtwagen van het merk Mercedes die op 17 februari 2011 is gekocht. Op 25 februari 2011 bevonden zich in deze vrachtwagen sigaretten zonder accijnszegels (in totaal 81 700 pakjes ter waarde van 607 275 BGN, ongeveer 310 500 EUR). Terwijl RD, met de hulp van een derde persoon, deze vrachtwagen uitlaadde en de sigaretten naar een pakhuis en in een auto bracht, werd hij gearresteerd.

Op grond van artikel 234, lid 2, NK werd RD ten laste gelegd dat hij deze sigaretten zonder accijnszegel in de vrachtwagen, het pakhuis en de auto – dit zijn de plaatsen waar hij zich ten tijde van zijn arrestatie bevond – in zijn bezit had gehad. RD wordt er met name van beschuldigd in zijn vrachtwagen 74 016 pakjes sigaretten te hebben gehad met een waarde van 555 120 BGN, ongeveer 299 000 EUR.

Er is niets aangevoerd ten aanzien van de vraag welke persoon de sigaretten in de vrachtwagen van RD had vervoerd naar de plaats waar hij ze heeft uitgeladen. Er is geen aanklacht ingediend in verband met dit vervoer.

Er zijn geen beschuldigingen geuit dat RD lid was van een criminele organisatie.

Motivering van de vraag

14. Toepasselijke wetgeving

Richtlijn 2014/42 is alleen van toepassing op een specifieke reeks strafbare feiten die zijn opgesomd in artikel 3 van de richtlijn. In het hoofdgeding zijn twee aanklachten ingediend – wegens deelneming aan een criminele organisatie met als doel verrijking door het plegen van strafbare feiten in de zin van artikel 234 NK, en wegens verschillende secundaire strafbare feiten in de zin van artikel 234 NK, gepleegd door individuele leden van deze criminele organisatie.

De eerste handeling, deelneming aan een criminele organisatie, valt binnen het toepassingsgebied van artikel 3, onder h), van richtlijn 2014/42, te weten dat van kaderbesluit 2008/841 van de Raad van 24 oktober 2008 ter bestrijding van georganiseerde criminaliteit [OMISSIS].

De openbaar aanklager stelt dat de Iveco-vrachtwagen speciaal voor de behoeften van de criminele organisatie is gekocht. Het aanschaffen ervan zou derhalve kunnen worden beschouwd als een vorm van deelneming aan die criminele organisatie in de zin van artikel 2, onder a), van kaderbesluit 2008/841. Het is daarbij echter niet duidelijk of deze vrachtwagen een hulpmiddel is in het geval van deelneming aan een criminele organisatie in de zin van artikel 2, lid 3, van richtlijn 2014/42.

Daar staat tegenover dat beide vrachtwagens juist werden gebruikt bij het plegen van het secundaire strafbare feit in de zin van artikel 234, lid 2, NK. Juist bij dit strafbare feit is het waarschijnlijker dat deze worden beschouwd als middel om het feit te plegen.

Dit secundaire strafbare feit raakt rechtstreeks aan de belangen van de Europese Unie. Het is namelijk ten eerste in strijd met richtlijn 2011/64/EU van de Raad van 21 juni 2011 betreffende de structuur en de tarieven van de accijns op tabaksfabrikaten [OMISSIS], aangezien het plegen ervan tot gevolg heeft dat de verschuldigde accijns niet wordt betaald. Ten tweede is het in strijd met richtlijn (EU) 2017/1371 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juli 2017 betreffende de strafrechtelijke bestrijding van fraude die de financiële belangen van de Unie schaadt [OMISSIS], aangezien die activiteit leidt tot schade voor de begroting van de Unie, die deels ook wordt gefinancierd uit de accijns op tabaksproducten.

Krachtens artikel 10 van richtlijn 2017/1371, dat verwijst naar richtlijn 2014/42, is deze laatste van toepassing – artikel 3, laatste zinsnede, van richtlijn 2014/42.

Indien richtlijn 2014/42 niet van toepassing is, moet in elk geval kaderbesluit 2005/212 worden toegepast. Uit de overwegingen daarvan blijkt duidelijk dat het doel is de grensoverschrijdende, georganiseerde criminaliteit te bestrijden. Dit besluit moet derhalve ook van toepassing zijn op secundaire strafbare feiten die door een criminele organisatie worden gepleegd, zoals de illegale invoer van sigaretten zonder accijnszegel van de ene lidstaat naar de andere, waar deze sigaretten worden vervoerd en opgeslagen.

Bovendien heeft het Hof van Justitie geoordeeld dat het van toepassing is in alle gevallen waarin het nationale recht voorziet in een vrijheidsstraf van meer dan één jaar (arrest van 14 januari 2021, Okrazhna prokuratura – Haskovo und Apelativna prokuratura – Plovdiv, C-393/19, ECLI:EU:C:2021:8, punten 38-41). Aan deze voorwaarde is voldaan in het hoofdgeding (zie hierboven, punt 7).

Derhalve moeten de bepalingen van richtlijn 2014/42 en, in voorkomend geval, ook kaderbesluit 2005/212 worden uitgelegd.

15. Prejudiciële vraag

Aangezien in artikel 2, lid 3, van richtlijn 201[4]/42 niet naar het nationale recht wordt verwezen, moet de inhoud van het begrip „hulpmiddel” altijd dezelfde zijn, ongeacht de nationale bijzonderheden.

In de nationale wetgeving wordt het „bezit” van sigaretten zonder accijnszegel als strafbaar feit aangemerkt. Dit betekent dat de beklaagden de feitelijke macht over de sigaretten zonder accijnszegels moesten uitoefenen. Zoals uitgelegd door de VKS (zie hierboven, punt 9) is, wanneer in een voertuig sprake is van het bezit van sigaretten zonder accijnszegels, dit voertuig geen hulpmiddel om het strafbare feit te plegen.

In het hoofdgeding is komen vast te staan dat ZhU de sigaretten gedurende negen dagen in zijn bezit heeft gehad in een aan hem toebehorende vrachtwagen, waarmee hij van Griekenland naar Bulgarije is gereden. Verder wordt ervan uitgegaan dat RD de sigaretten gedurende één dag in zijn bezit had in een aan hem toebehorende vrachtwagen en dat hij de sigaretten aan het uitladen was toen hij werd gearresteerd.

In het eerste geval werd de vrachtwagen dus gebruikt voor het vervoer van de sigaretten en voor de opslag ervan tijdens het vervoer, in het tweede geval alleen voor de opslag van de sigaretten, aangezien het OM niet stelt dat zij zijn vervoerd.

De vraag rijst of de vrachtwagens in deze twee gevallen zijn gebruikt als middel om het strafbare feit te plegen in de zin van artikel 2, lid 3, van richtlijn 201[4]/42. In het bijzonder rijst de vraag of de omstandigheid dat het nationale recht het vervoer van sigaretten zonder accijnszegels niet strafbaar stelt, maar wel het bezit ervan, tot de conclusie leidt dat de vrachtwagen, indien daarin de sigaretten zonder accijnszegels zijn opgeslagen, geen hulpmiddel is, ongeacht of hij al dan niet voor het vervoer wordt gebruikt.

16. Relevantie van het antwoord van het Hof

Mocht het Hof tot de conclusie komen dat de vrachtwagens als hulpmiddelen kunnen worden aangemerkt, dan dient de rechter op grond van artikel 53, lid 1, onder a), NK te beslissen over de eventuele confiscatie ervan ten gunste van de staat.

Dit geldt voor de Iveco-vrachtwagen van ZhU, waarvan het strafbare feit nu definitief is vastgesteld op basis van de gesloten overeenkomst.

Dit zou het geval kunnen zijn bij de Mercedes-vrachtwagen van RD, als de rechter vaststelt dat deze het strafbare feit heeft begaan.

In beide gevallen moeten ZhU en RD van deze mogelijkheid in kennis worden gesteld, zodat zij hun verdediging kunnen organiseren (arrest van 14 januari 2021, Okrazhna prokuratura – Haskovo en Apelativna prokuratura – Plovdiv, C-393/19, ECLI:EU:C:2021:8, punt 60).

Het antwoord van het Hof zal de verwijzende rechter dus van nut zijn om te weten (1) of de kwestie van de confiscatie van de twee vrachtwagens deel moet uitmaken van het voorwerp van het geding en of daarover een rechterlijke beslissing moet worden gegeven, en ook om (2) de betrokkenen in de gelegenheid te stellen zich over deze confiscatie uit te spreken, hetgeen veronderstelt dat zij vooraf over hun rechten worden ingelicht en dat zij aan de procedure kunnen deelnemen.

[OMISSIS]

WERKDOCUMENT